

СЕКЦІЯ № 8

«Актуальні питання цивільного права та процесу. Перспективи вдосконалення трудового законодавства»

Агєєва К.В.

студентка Дніпропетровського ДУВС

наук. кер. – к.ю.н. **Мудрецька Г.В.**

викл. каф. цивільно-правових дисциплін

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ВІДШКОДУВАННЯ ВИТРАТ НА ПРАВОВУ ДОПОМОГУ

Статтею 59 Конституції України закріплено, що одним з конституційних прав кожної особи є право на правову допомогу. Це право є гарантією реалізації, захисту та охорони інших прав і свобод людини та одним з елементів доступності правосуддя. Забезпечення правової допомоги на належному рівні обумовлює необхідність визначення у законодавстві порядку умов і способів надання цієї допомоги. Право на правову допомогу у цивільному судочинстві закріплене у ст. 12 Цивільного процесуального кодексу [1].

Згідно з ч. 1 ст. 84 ЦПК України витрати, пов'язані з оплатою правової допомоги адвоката або іншого фахівця в галузі права, несуть сторони, крім випадків надання безоплатної правової допомоги. Граничний розмір компенсації витрат на правову допомогу встановлюється Законом України № 4191-VI «Про граничний розмір компенсації витрат на правову допомогу у цивільних та адміністративних справах» [2].

Про компенсацію витрат на правову допомогу має зазначатися у рішенні суду першої інстанції (п. 4 ч. 1 ст. 215 ЦПК), в ухвалі та рішенні апеляційного (п. 4 ч. 1 ст. 315, п. 4 ч. 1 ст. 316 ЦПК) і касаційного (п. 8 ч. 1 ст. 345, п. 10 ч. 1 ст. 346 ЦПК) суду. У разі закінчення судом першої інстанції провадження ухвалою при розподілі витрат на правову допомогу слід керуватися ст. 89 ЦПК України.

Аналіз процесуального законодавства дозволяє зробити такі висновки щодо умов відшкодування витрат на правову допомогу.

1. Відповідно до роз'яснення Верховного Суду України такі витрати відшкодовуються сторонам як у позовному провадженні, так і при вирішенні справи у наказному провадженні [3]. У справах окремого провадження судові витрати не відшкодовуються (ч. 7 ст. 235 ЦПК), якщо інше не встановлено законом (зокрема, ч. 3 ст. 84, ч. 2 ст. 240 ЦПК).

2. Стороні, на користь якої ухвалено рішення, суд присуджує з другої сторони понесені нею документально підтверджені судові витрати. Закон не передбачає стягнення коштів в рахунок майбутньої оплати правової допомоги. На підтвердження оплати правової допомоги мають бути надані платіжні документи. При оцінці наданих доказів слід враховувати вимоги щодо оформлення безготівкових та готівкових розрахунків. Не є належними доказами витрат на правову допомогу довідка адвоката про суму гонорару, розписка про одержання коштів за правову допомогу [4-5].

3. Витрати на правову допомогу не можуть перевищувати граничного розміру, встановленого у Законі України № 4191-VI «Про граничний розмір компенсації витрат на правову допомогу у цивільних та адміністративних справах», що становить 40% мінімальної заробітної плати у місячному розмірі за годину роботи особи, яка надавала правову допомогу. Якщо сторона звільнена від оплати витрат на правову допомогу, то їх компенсація за рахунок державного бюджету виплачується стороні, на користь якої ухвалено судові рішення і яка не є суб'єктом владних повноважень, у розмірі, що не перевищує 2,5% мінімальної заробітної плати в місячному розмірі за годину надання правової допомоги.

4. При відшкодуванні витрат на правову допомогу враховується час на її надання: 1) у судовому засіданні; 2) під час вчинення окремих процесуальних дій поза судовим засіданням; 3) під час ознайомлення з матеріалами справи в суді. Витрати на інші дії, що не належать до процесуальних, не є витратами на правову допомогу в розумінні цивільного процесуального законодавства [6].

5. При присудженні витрат на правову допомогу суд має застосовувати правила щодо розподілу судових витрат: суд має стягнути з іншої сторони витрати на правову допомогу пропорційно задоволеній частці позовних вимог.

6. Відшкодування витрат на правову допомогу допускається лише якщо вони сплачені за таку допомогу адвокату або іншому фахівцю у галузі права. При визначенні осіб, які можуть надавати правову допомогу, слід керуватися роз'ясненням Конституційного Суду України, наданим у п. 4 мотивувальної частини рішення від 16 листопада 2000 р. [7], де зазначено таких суб'єктів надання правової допомоги: державні органи, до компетенції яких належить надання правової допомоги; адвокатура України; суб'єкти підприємницької діяльності, які надають правову допомогу клієнтам; об'єднання громадян.

Отже, стороні, на користь якої прийнято рішення, для отримання відшкодування витрат на правову допомогу слід довести: 1) факт і тривалість надання їй правової допомоги; 2) те, що допомога надавалася адвокатом або іншим фахівцем у галузі права; 3) факт оплати правової допомоги. Стягнення витрат на правову допомогу має вирішуватися у рішенні суду першої інстанції, в ухвалі та рішенні апеляційного і касаційного судів. У разі закінчення провадження ухвалою суду першої інстанції слід керуватися ст. 89 ЦПК України. Стягнення таких витрат за окремим позовом не допускається.

1. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон від 18.03.2004 // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 492. – Ст. 40-41.
2. Про граничний розмір компенсації витрат на правову допомогу у цивільних та адміністративних справах : Закон України № 4191-VI від 20 грудня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 29. – Ст. 343.
3. Практика розгляду судами цивільних справ у наказному провадженні : Лист Верховного Суду України від 1 липня 2007 р. [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/2A53Open>.
4. Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах ВСУ від 13 грудня 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/15090072>.
5. Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах Верховного суду України від 13 квітня 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/15090072>.
6. Островська Л.А. Визначення поняття процесуальної дії в контексті компенсації витрат на правову допомогу у цивільних справах / Л.А. Островська // Адвокат. – 2012. – № 4 (139). – С. 23-26.
7. Рішення КСУ у справі № 13-рп/2000 від 16 липня 2000 р. [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-00>.

Булана І.О.

студентка Дніпропетровського ДУВС

наук. кер. – **Аксютіна А.В.**

викл. каф. цивільно-правових дисциплін

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТАВИ ЯК СПОСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Цивільне право як система правових норм регулює майнові та особисті немайнові відносини, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності та широкій свободі їх учасників у визначенні своїх прав та обов'язків. В умовах переходу до ринкової економіки, додержання умов зобов'язань, прийнятих за договором, набуває особливої ваги. Цінність цивільного права полягає в тому, що воно у своїх нормах містить широкий арсенал засобів впливу на поведінку громадян та організацій через їхні інтереси і за допомогою інтересів. Одним із таких засобів впливу на майнові інтереси осіб є застосування до боржника способів забезпечення виконання зобов'язання. Застава – один із найдавніших способів забезпечення виконання зобов'язань. Мета застави – стимулювати належне виконання зобов'язань. Належне виконання зобов'язань сприяє стабільності становища учасників цивільного обороту [1, с. 3].

Забезпечувальна сутність застави полягає в тому, що, по-перше, застав-